

Наукова бібліотека СумДПУ імені А. С. Макаренка

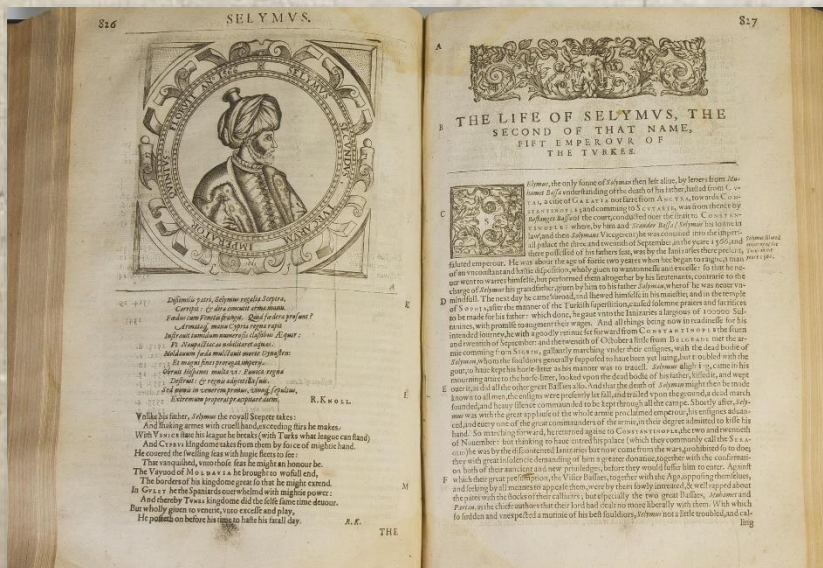
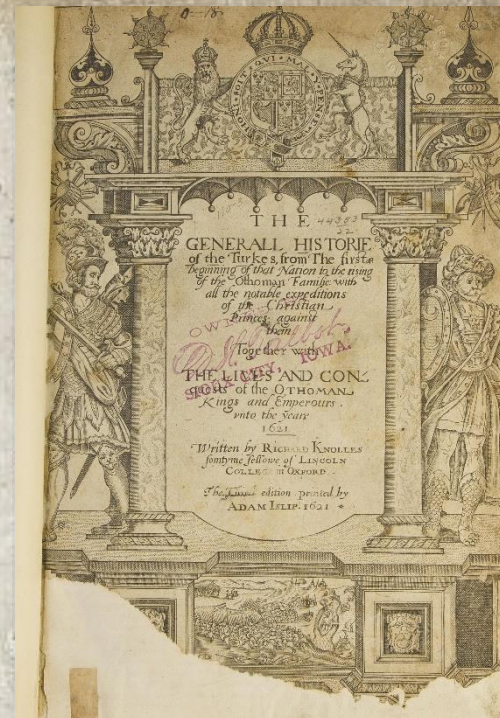
Україна в творчості Дж. Г. Байрона

*літературна експозиція до
235-річчя від дня народження*

Суми – 2023

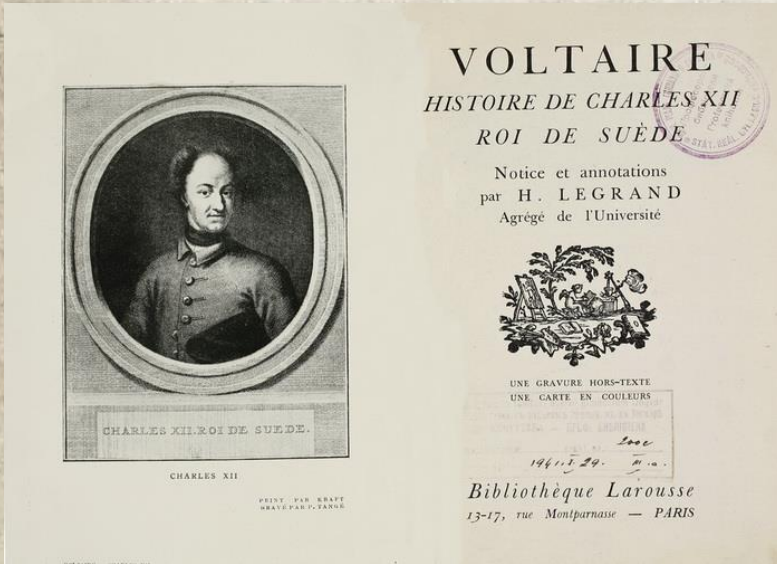


Зацікавлення на заході Європи Україною стало дуже помітним наприкінці XVII – на початку XVIII ст. Про це свідчать численні опубліковані тоді історичні книжки і мандрівна література, а також журнальні статті. Зокрема, в Королівстві Англія першою публікацією, в якій широко згадувалась Україна, була надрукована у 1603 році «Загальна історія Турків» Річарда Ноллза.



До 1638 року книжка перевидавалась п'ять разів й згідно з твердженнями біографів лорда Байрона, вона мала надзвичайний вплив на молодого Байрона щодо його захоплення Османською імперією. Скоріше за все саме з книжки Ноллза Байрон вперше дізнався про існування України.

Найбільш важливою для популяризації України у західній Європі стала праця великого французького письменника доби Просвітництва Вольтера **«Історія Карла XII»**, що вперше вийшла друком 1731 року.



Центральною темою української частини книжки Вольтера постає **гетьман Іван Мазепа**.

Джорджа Байрона неабияк зацікавив описаний Вольтером епізод з життя Мазепи: будучи пажем польського короля Яна II Казимира, українця звинувачують у перелюбстві з дружиною високопоставленого шляхтича й карають у досить незвичний спосіб: прив'язавши майбутнього гетьмана до дикого жеребця, якого було випущено у степ.

Кінь приносить Мазепу в Україну, де його знаходить дівчина, що згодом стає його дружиною. Згодом, висока освіта Мазепи допомагає йому вийти на саму вершину українського суспільства й стати гетьманом.

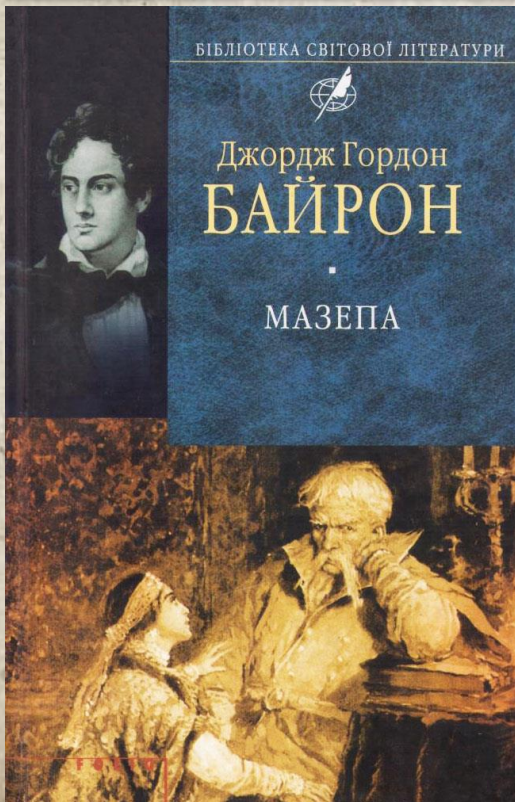
Вольтер також повідомляє, що Україна **«завжди прагнула бути вільною, проте, оточена Московією, країнами Великого Візира та Польщею, була змушена шукати захисника, а тому потрапляла у руки однієї із цих трьох держав»**.

Сторінками поеми

Дж. Г. Байрона

«Мазена»





Поема «**Мазепа**» Дж. Байрона – унікальне свідчення українознавчих зацікавлень класика англійської романтичної літератури, який одним із перших репрезентував образ України та українського героя в європейській літературі.

Поему Байрон написав під час перебування в Італії (у Венеції та Ровенні) у 1818 році, коли був закоханий у Терезу Гіччолі, за походженням польку. Напевно, ці обставини пояснюють причини вибору героя і сюжету поеми: кохання Мазепи до заміжньої жінки, яку, як і сеньйору Гіччолі, звали Тереза.

Дослідниця творчості Байрона О. Кудлей зазначила, що **«образ головного героя – переосмислення головних байронічних ідей абсолютної самотності, крайнього індивідуалізму, вродженого песимізму і світової скорботи – індивідуальних рис самого автора».**

Іван Степанович Мазепа – гетьман України з 1687 по 1709 рік; видатний державно-політичний і культурний діяч кінця XVII – початку XVIII ст. Належав до родини відомої правобережної української шляхти.

Він був першим українським гетьманом, який незмінно володів гетьманською булавою протягом майже 22 років. Період його правління характеризувався економічним розвитком України-Гетьманщини, стабілізацією соціальної ситуації, піднесенням церковно-релігійного життя та культури.

У світовій літературі склалися два традиційні сюжети про гетьмана.

Перший – романтичний опис пригод юного Мазепа, підкорювача жіночих сердець.

Другий – зображення сутичок Мазепа і Петра I, події напередодні та навколо Полтавської битви.



Байрон називає Мазепу:
**«дуб-титан, землі козацької
гетьман».**

Образ гетьмана в інтерпретації
Байрона «наближає» Мазепу до
звичайного українського козака, автор
називає його **«козацьким князем»,
«козацьким сином».**



Розкриттю образу Мазепи сприяє яскрава символіка твору: образи долі,
природи, дикого коня, сонця.

Символи України в поемі



Образ долі, яка переслідує усіх
героїв. Доля відвернулася від
шведів під Полтавою, від короля
Карла XII, прирікши його на втечу,
доля звела Мазепу з Терезою,
подарувавши йому таке сильне
кохання, але й розлучила їх (адже
Мазепа нічого не знає про подальшу
долю своєї коханої), доля врятувала
його, принісши в Україну, й зробила
Мазепу гетьманом.

Символічний образ сонця
постійно присутній в поемі, воно
супроводжує майбутнього гетьмана – то
піднімається, то заходить. Воно
символізує життя, яке поступово
покидало й поверталось до Мазепи:

***«о, як те сонце йде поволі!»,
«вставало сонце...», «й очима сонце
проводжав...», «востаннє сонце вже
зайшло», «вже сонце сіло».***

**В поемі особливо вирізняється
образ коня. Як відомо, у романтичних
творах кінь є символом вдачі, людської
долі. Тому стає зрозуміло, чому Карл XII
втрачає коня (доля відвернулася від
нього), а Мазепа зберіг свого коня (доля
до нього прихильна). Образ дикого
коня, що ніс Мазепу через ліси й
степи з Польщі в Україну, це і символ
нестримної пристрасті майбутнього
гетьмана, і фатальної долі, і втілення
смерті, і символ непохитної волі, яка
приведе Мазепу до гетьманства.**



**З образом дикого коня нерозривно
пов'язаний і образ України. Автор
пише, що це *«дика країна»*, у якій
«дикі степи», *«дикий праліс»*,
«дика площа». У поемі
створюється романтичний образ
України, що є вільною, але ще не
освоєною землею. Картини пейзажів
змальовують *«дику природу»*,
зображення якої теж має
символічне значення.**

- **Бурхливі потоки, потужні хвилі, сильні вітри** уособлюють пристрасті, що охопили самого героя.
 - **Вороння** символізує смерть.
 - **Степ** – вільнолюбивий дух Мазепи.
- **Буйний чагарник, ліс** – перепони на життєвому шляху героя.
- **Вечірній холод, морок, тьма, ридання вітру, похмуре небо** підсилюють страждання Мазепи.
 - **Ранок, біла мла, схід сонця** є символами надії.



Байрону вдалося створити емоційний, романтичний образ ніколи не баченої ним української землі. Англійський письменник одним із перших привернув увагу європейців до суперечливої особистості українського гетьмана. Залишаючись в рамках романтичної ідеалізації, Байрон мало цікавився історичним тлом, він створив новий тип ліричного героя, головними рисами якого стали бунтівний характер, прагнення до свободи, гідність, гордість, мужність та сила.



*Матеріал підготувала:
бібліотекар I категорії Шостак Т. В.*

